SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1999

av Morgan Johansson (S)

Minnesplats för Dag Hammarskjöld i riksdagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en särskild minnesplats i riksdagen för att hedra Dag Hammarskjöld och hans gärning och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Motivering

Dag Hammarskjöld är en av Sveriges mest kända internationella svenskar. Han utmärkte sig som FN:s generalsekreterare 1953–1961, men dessförinnan hade han en imponerande och mångfasetterad karriär.

Hammarskjöld var både jurist och nationalekonom. 1934 doktorerade han i nationalekonomi och kom att tillhöra den s k Stockholmsskolan, tillsammans med bland andra Bertil Ohlin och Gunnar Myrdal, som förordade en aktiv ekonomisk politik i John Maynard Keynes och Ernst Wigforss anda.

Det var också inom det ekonomiska fältet som hans ämbetsmannakarriär inleddes. 1935 blev han sekreterare i Riksbanken och 1941 riksbanksfullmäktiges ordförande. Med tiden blev det också allt mer internationella uppdrag, bland annat inom ramen för OEEC.

1949 togs steget över till den breda utrikespolitiken när han blev kabinettssekreterare och från 1951 biträdande utrikesminister i koalitionsregeringen mellan

Socialdemokraterna och Bondeförbundet. Han var emellertid aldrig medlem i något parti, utan var opolitiskt konsultativt statsråd.

1953 föreslogs han av FN:s säkerhetsråd till FN:s generalsekreterare, med 10 röster av 11. Han valdes av generalförsamlingen med 57 röster av 60.

Det var ett överraskande val för många, men Hammarskjöld satte sig snabbt i respekt både internt i FN och externt i omvärlden hos såväl stormakter som de mindre staterna.

Han ledde FN under 8 år som präglades av det kalla kriget mellan USA och Sovjetunionen och av avkoloniseringen i Asien och Afrika.

1950-talet var en dramatisk tid i världspolitiken, med bland annat Suezkrisen, upproret i Ungern mot kommunismen, inledningen av Vietnamkriget och revolutionen på Kuba.

Under Hammarskjölds ledning stärktes emellertid FN. Han uppvisade stor integritet, inte minst i förhållande till stormakterna. Sovjetunionen försökte få honom avsatt vid flera tillfällen, men också i förhållande till de övriga stormakterna kunde relationen vara kärv, bland annat på grund av att Hammarskjöld var en stark anhängare av avkoloniseringen. Under hans tid utökades också generalsekreterarens befogenheter och den första särskilda FN-styrkan bildades.

1960 inleddes Kongokrisen, när provinsen Katanga, med stöd av forna kolonial-makten Belgien, bröt sig ur det nybildade Kongo. I januari 1961 mördades Kongos premiärminister PatriceLumumba efter att ha tagits till fånga och förts till Katanga.

I ett försök att medla i konflikten beslutade Hammarskjöld sig för att resa till Kongo och träffa Katangas ledare Moise Tshombe. På väg till mötet i Ndola i Nordrhodesia (nuvarande Zambia) störtade emellertid planet och alla ombordvarande förolyckades. Orsakerna till olyckan har aldrig klarlagts, och det har framkommit uppgifter som pekar på att det kan ha varit ett attentat.

Sveriges riksdag har sedan ett antal år tillbaka ett särskilt minnesrum för svenskar som utmärkt sig för heroiska insatser på olika sätt. Här hyllas bland andra de svenska diplomaterna Raoul Wallenberg, Harald Edelstam och Folke Bernadotte.

Min uppfattning är att Dag Hammarskjöld också är väl förtjänt av en plats i den kretsen. Han stärkte FN, stod upp för folkrätten och betraktas än idag som en av Sveriges mest uppskattade och imponerande statsmän. Hans livsgärning får inte glömmas.

Morgan Johansson (S)